

Original article

Effect of therapeutic art on improvement of self-esteem and self-control of former inmates at the Christian Prison Ministry Foundation

Jirawan Kaewseeyong¹, Siriluck Suppapitporn^{2,*}

¹Program in Mental Health, Department of Psychiatry, Faculty of Medicine, Chulalongkorn University, Bangkok, Thailand

²Department of Psychiatry, Faculty of Medicine, Chulalongkorn University, Bangkok, Thailand

Abstract

Background: The former inmates have previously been shown to have low level of self-esteem and self-control. Accordingly, they break the law repeatedly and struggle in attempt of adapt themselves in daily life. Self-esteem and self-control are important characteristics that should be improved by participating on activities in the Christian Prison Ministry Foundation.

Objectives: The purpose of this experimental research was to study the effect of Therapeutic Art on improvement of self-esteem and self-control among the former offenders.

Methods: Twenty-two former offenders were randomized by Random allocation into experimental group and control group for 11 in each group. The control group received usual activities program while the experimental group received art therapy program 10 sessions for 10 weeks. This study used 3 questionnaires including general information questionnaire, Coopersmith Self-Esteem Inventory Adult Form and Self-Control Scale (Thai version).

Results: The findings of this study showed that there was a significant increasing in the mean scores of self-esteem and self-control of the former inmates after receiving art therapy ($P < 0.01$ and $P < 0.05$, respectively). The control group receiving usual activities program of the foundation had no significantly higher mean scores of self-esteem and self-control than that before study. The art therapy group showed significant improvement of self-esteem and self-control compared with the control group ($P < 0.05$).

Conclusion: Self-esteem and self-control can be improved. Art therapy can be effective in increasing self-esteem and self-control.

Keywords: Therapeutic art, art therapy, self-esteem, self-control, former offenders.

*Correspondence to: Siriluck Suppapitporn, Department of Psychiatry, Faculty of Medicine, Chulalongkorn University, Bangkok 10330, Thailand.

E-mail: sirilucksp@gmail.com>

Received: June 3, 2019

Revised: May 20, 2020

Accepted: December 15, 2020

นิพนธ์ต้นฉบับ

ผลของศิลปะบำบัดต่อการเพิ่มระดับการเห็นคุณค่าในตนเอง และการควบคุมตนเองของอดีตผู้กระทำความผิดใน มูลนิธิพันธกิจเรือนจำคริสเตียน

จิรวรรณ แก้วเสียงค์¹, ศิริลักษณ์ ศุภปิติพร²

¹ หลักสูตรสุขภาพจิต ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

² ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อ

เหตุผลของการทำวิจัย: อดีตผู้กระทำความผิดมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ และการควบคุมตนเองต่ำ อันส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำ และการปรับตัวในการใช้ชีวิต ดังนั้นการเห็นคุณค่าในตนเอง และการควบคุมตนเองจึงเป็นคุณลักษณะสำคัญที่อดีตผู้กระทำความผิดควรได้รับการพัฒนาส่งเสริมผ่านการทำกิจกรรมร่วมกันภายในมูลนิธิพันธกิจเรือนจำคริสเตียน

วัตถุประสงค์: เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับการเห็นคุณค่าในตนเองและการควบคุมตนเองของอดีตผู้กระทำความผิดในมูลนิธิพันธกิจเรือนจำคริสเตียน

วิธีการทำวิจัย: กลุ่มตัวอย่างเป็นอดีตผู้กระทำความผิดในมูลนิธิพันธกิจเรือนจำคริสเตียนทั้งหมด 22 ราย ถูกแบ่งกลุ่มโดยใช้วิธีการจัดแบ่งกลุ่มตัวอย่าง (Random allocation) เป็นกลุ่มละ 11 ราย โดยกลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมศิลปะบำบัดจำนวน 10 กิจกรรม เป็นเวลา 10 สัปดาห์ ส่วนกลุ่มควบคุมเข้าร่วมกิจกรรมของมูลนิธิ ตามเวลาปกติ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบสอบถาม 3 ชุด คือ แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป แบบสอบถามความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง แบบสอบถามการควบคุมตนเอง

ผลการศึกษา: อดีตผู้กระทำความผิดในกลุ่มทดลอง หลังจากได้รับศิลปะบำบัดมีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองและการควบคุมตนเองเพิ่มสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.01$ และ 0.05 ตามลำดับ) และมีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองและการควบคุมตนเองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) ส่วนกลุ่มควบคุมซึ่งได้รับกิจกรรมของมูลนิธิ ๙ ตามปกติ พบว่ามีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองและการควบคุมตนเองเมื่อสิ้นสุดการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง แต่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุป: การเห็นคุณค่าในตนเองและการควบคุมตนเองเป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาให้ดีขึ้นได้ ซึ่งจากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมของมูลนิธิสามารถช่วยส่งเสริมด้านการเห็นคุณค่าในตนเองและการควบคุมตนเองได้ระดับหนึ่ง ส่วนกิจกรรมศิลปะบำบัดช่วยเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเองและการควบคุมตนเองให้มากขึ้นอีกได้

คำสำคัญ: ศิลปะบำบัด, การเห็นคุณค่าในตนเอง, การควบคุมตนเอง, อดีตผู้กระทำความผิด.

รายงานของกรมราชทัณฑ์ ปี พ.ศ. 2559 สถิติผู้ต้อง
ราชทัณฑ์ทั่วประเทศมีจำนวนทั้งสิ้น 264,878 ราย จากสถิติ
มีอัตราการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องราชทัณฑ์ที่พ้นโทษออกมา
จากเรือนจำ คิดเป็นร้อยละ 23.7⁽¹⁾ อัตราการกระทำผิดซ้ำ
แสดงให้เห็นว่าการบำบัดฟื้นฟูก่อนและหลังพ้นโทษเป็น
กระบวนการที่ควรให้ความสำคัญ ซึ่งการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำ
ผิดสามารถป้องกันอาชญากรรมได้ด้วยการปรับเปลี่ยนแก้ไข
บุคลิกภาพของผู้กระทำผิดให้เคารพกฎหมาย⁽²⁾ โดยมีมุ่งหมาย
เฉพาะตัวผู้กระทำผิดนั้นโดยตรง เพื่อเป็นการลดความรู้สึก
ต่อต้านกฎหมาย เมื่อผู้กระทำผิดได้รับการแก้ไขเยียวยาจิตใจ
ให้มีค่านิยมและทัศนคติที่ถูกต้องจะทำให้ผู้นั้นไม่กระทำผิด
อีกต่อไป⁽³⁾

ส่วนหนึ่งของการเลี้ยงการลงโทษในขั้นตอนของ
กระบวนการยุติธรรม คือ มาตรการในขั้นตอนภายหลัง
การพิจารณาพิพากษาคดีของกระบวนการยุติธรรม โดย
การใช้บ้านกึ่งวิถี และมาตรการภายหลังโทษจำคุก คือ
การให้การสงเคราะห์ภายหลังปล่อย เป็นการช่วยเหลือ
สงเคราะห์ตามความเหมาะสมแก่ผู้พ้นโทษหรือผู้พ้นจาก
สถานที่ฝึกและอบรม เพื่อให้สามารถปรับตัวเข้าสู่สังคมได้
เบื้องต้น⁽⁴⁾ โดย “บ้านกึ่งวิถีบ้านพระพร” เป็นบ้านกึ่งวิถีที่อยู่ใ
การดูแลของมูลนิธิพันธกิจเรือนจำคริสเตียน โดยประสาน
ความร่วมมือกับกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม เป็นสถานที่
ให้ความช่วยเหลือแก่ผู้พ้นโทษจากเรือนจำ เด็กเยาวชนจาก
ศูนย์ฝึก และสถานพินิจ รวมทั้งให้ความอุปการะเด็กเยาวชน
กำพร้า⁽⁵⁾

เมื่อศึกษาเกี่ยวกับอดีตผู้กระทำผิดเพิ่มเติม
พบว่าบุคคลมักกระทำผิด เพราะไม่สามารถหักห้ามอาการ
หรือแนวโน้มให้แสดงออกมาทางกายภาพได้ เรียกว่า มี
การควบคุมตนเองต่ำ⁽⁶⁾ ส่วนผู้ที่มีการควบคุมตนเองสูง
สามารถควบคุมอารมณ์ พฤติกรรมหรือความปรารถนาของ
ตนได้ดีกว่า และแสดงความก้าวร้าวในความสัมพันธ์
น้อยกว่า⁽⁷⁾ รวมถึงมีความรู้สึกด้านศีลธรรมที่ดีกว่า⁽⁸⁾ และพบ
อีกว่าอดีตผู้กระทำผิดมีการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ
เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงบทบาทในการดำรงชีวิต การไม่
ถูกยอมรับจากบุคคลอื่น⁽⁹⁾ การเปรียบเทียบตนเองกับบุคคล
อื่น ๆ⁽¹⁰⁾ และการขาดคุณความดีในการยึดมั่นมาตรฐาน
จริยธรรมและศีลธรรมของสังคม⁽¹¹⁾ ดังนั้นการเห็นคุณค่าใน
ตนเอง และการควบคุมตนเองจึงเป็นคุณลักษณะสำคัญที่
อดีตผู้กระทำผิดควรได้รับการส่งเสริมผ่านการทำ
กิจกรรมร่วมกันภายในมูลนิธิ

เมื่อศึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมของมูลนิธิฯ
พบว่ามีการจัดหลักสูตรการอบรมคุณธรรม การสนับสนุน
การศึกษา การจัดฝึกวิชาชีพ และการปรับสภาพชีวิตเพื่อ
กลับสู่ครอบครัว ผู้วิจัยจึงศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัด
กิจกรรมที่สามารถช่วยบำบัดฟื้นฟูอดีตผู้กระทำผิดใน
ด้านการเห็นคุณค่าในตนเอง และการควบคุมตนเอง พบว่า
ศิลปะบำบัดสำหรับกลุ่ม เป็นกิจกรรมที่น่าสนใจ เนื่องจาก
เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้รับการบำบัดได้เรียนรู้จากสมาชิก
คนอื่นในกลุ่ม⁽¹²⁾ มีการกำหนดกฎเพื่อให้สมาชิกกลุ่มได้
ทราบถึงวัตถุประสงค์และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ มีการ
สร้างบรรยากาศกลุ่มที่ทำให้รู้สึกปลอดภัย ไร้กังวลได้ ทำให้
สมาชิกมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก ได้
อย่างเปิดเผย ในขณะที่เดียวกันก็รู้จักเคารพสิทธิในการแสดง
ออกของผู้อื่น⁽¹³⁾ ศิลปะบำบัดสำหรับกลุ่มจึงเป็นกิจกรรมที่
เหมาะสมในการใช้กับบุคคลที่ต้องการการยอมรับการ
สนับสนุนการฝึกฝนทักษะสังคม⁽¹²⁾ รวมถึงการได้ใช้เวลา
ในการสำรวจและทำความเข้าใจตนเองและผู้อื่นอันนำไปสู่
การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาในทางบวก⁽¹⁴⁾ โดยเป็นการ
แก้ไขแบบรายกลุ่ม ที่ใช้กลุ่มเป็นเครื่องมือในการเปลี่ยนแปลง
ทัศนคติและพฤติกรรมของอดีตผู้กระทำผิด⁽¹⁵⁾ ซึ่งเป็
นการแก้ไขฟื้นฟูอดีตผู้กระทำผิดทั้งทางร่างกายและจิตใจ
รวมทั้งการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพ เพื่อส่งเสริมให้
เคารพกฎหมายเมื่อพ้นโทษหรือมีทัศนคติที่ดีต่อสังคม⁽¹⁶⁾

ปัจจุบันมีการใช้ศิลปะเพื่อการบำบัด ช่วยให้บุคคล
ตระหนักรู้เกี่ยวกับตนเองและผู้อื่น สามารถจัดการกับอารมณ์
ความเครียด และประสบการณ์ที่เลวร้ายได้ พร้อมทั้งส่งเสริม
ความสามารถในการคิดเข้าใจ⁽¹⁷⁾ การนำศิลปะมาใช้ใน
กระบวนการบำบัดจึงเปรียบเหมือนสื่อในการแสดงออกถึง
ความคิด ความรู้สึก และประสบการณ์ผ่านทางงานศิลปะ
รวมทั้งเป็นการสื่อถึงสิ่งที่อยู่ในจิตใจออกมาภายนอก
โดยไม่ต้องใช้คำพูด จนสามารถยอมรับและตระหนักใน
ความเป็นจริง อันเป็นหนทางไปสู่การบำบัด⁽¹⁸⁾ จากการค้นคว้า
และศึกษางานวิจัยพบว่าในประเทศไทยได้นำศิลปะบำบัด
มาใช้ เช่น ส่งเสริมด้านพัฒนาการสำหรับเด็ก เสริมสร้าง
จินตนาการสำหรับเด็กออทิสติก ลดระดับภาวะซึมเศร้าใน
ผู้สูงอายุ เพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้ติดสารเสพติด
บำบัดสภาวะจิตใจผู้ประสบภัย ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาผลของ
ศิลปะบำบัดต่อการเพิ่มระดับการเห็นคุณค่าในตนเองและ
การควบคุมตนเองของอดีตผู้กระทำผิดในมูลนิธิพันธกิจ
เรือนจำคริสเตียน

วิธีการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (experimental research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของศิลปะบำบัดต่อการเพิ่มระดับการเห็นคุณค่าในตนเองและการควบคุมตนเองของอดีตผู้กระทำความผิดในมูลนิธิพันธกิจเรือนจำคริสเตียนภายในกลุ่มทดลอง กลุ่มควบคุม ระหว่างก่อนและหลังได้รับศิลปะบำบัด และเพื่อศึกษาเปรียบเทียบความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองและการควบคุมตนเองระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 22 ราย (คำนวณรวมตัวอย่างซึ่งอาจ drop out ระหว่างการทดลอง โดยใช้สูตรคำนวณอ้างอิงตามงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้กลุ่มตัวอย่างเป็นจำนวน 11 ราย รวมสองกลุ่มเป็นจำนวน 22 ราย) ถูกแบ่งกลุ่มโดยใช้วิธีการจัดแบ่งกลุ่มตัวอย่าง (random allocation) เป็นกลุ่มละ 11 ราย (จับฉลากเพื่อแบ่งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยแต่ละกลุ่มประกอบด้วยกลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองสูงจำนวนครึ่งหนึ่งจากจำนวนกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มที่มีคะแนนสูง และจำนวนครึ่งหนึ่งจากจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนต่ำ เพื่อให้กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีกลุ่มตัวอย่างที่มีคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองที่ใกล้เคียงกัน) โดยกลุ่มทดลองได้รับศิลปะบำบัด ส่วนกลุ่มควบคุมเข้าร่วมกิจกรรมของมูลนิธิ ตามเวลาปกติ โดยใช้แบบสอบถามก่อนการทดลอง 7 วันก่อนเริ่มโปรแกรมการทดลอง และใช้แบบสอบถามวัดผลอีกครั้งในสัปดาห์ที่ 10 ของการทดลอง (หลังเสร็จสิ้นโปรแกรมการทดลองทั้งหมด) ซึ่งการศึกษานี้ได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยของคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสอบถามที่ใช้มีทั้งหมด 3 ส่วน และโปรแกรมที่ใช้ในการทดลอง 1 ส่วน ซึ่งประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป

แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจำนวน 7 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ สมรส ศาสนา ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อยู่ในเรือนจำ ทัศนสถาน สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนหรือสถานกักขัง กระทำความผิด และระยะเวลาในการเป็นสมาชิกบ้านพระพร ของมูลนิธิพันธกิจเรือนจำคริสเตียน

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของคูเปอร์สมิท ฉบับผู้ใหญ่ (Coopersmith Self-Esteem Inventory Adult Form and Self-Control Scale (Thai version))

แบบสอบถามความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองของคูเปอร์สมิท ฉบับผู้ใหญ่ (Coopersmith Self-Esteem Inventory Adult Form and Self-Control Scale (Thai version)) แปลและพัฒนาโดยสุรางค์รัตน์ คงศรี แบบสอบถามมีความเที่ยงเท่ากับ 0.836⁽¹⁹⁾ เป็นแบบประเมินด้วยตนเอง ประกอบด้วยข้อคำถาม 25 ข้อ เป็นข้อคำถามทางบวก 8 ข้อ และทางลบ 17 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามการควบคุมตนเองฉบับย่อ (Self-Control Scale)

แบบสอบถามการควบคุมตนเองฉบับย่อ (Self-Control Scale) ของ Tangney, Baumeister และ Boone (2004) แปลเป็นภาษาไทยโดยจิรายุ เลิศเจริญวนิช ร่วมกับ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศักนาศ มณีศรี⁽⁷⁾ มีจำนวน 13 ข้อ แบ่งเป็น 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านการมีวินัยในตนเอง (self-discipline) ด้านประพฤติก่อนที่มีความยับยั้งชั่งใจ (deliberative/nonimpulsive action) ด้านพฤติกรรมที่พึงประสงค์ (healthy habits) ด้านจรรยาบรรณในการทำงาน (work ethic) และด้านความน่าเชื่อถือ (reliability) มีค่าสัมประสิทธิ์ความสอดคล้องภายในแบบอัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha coefficient of internal consistency) เท่ากับ 0.78⁽⁷⁾ เป็นแบบสอบถามแบบมาตราประมาณค่าแบบลิเคิร์ต มีระดับการตอบ 5 ระดับ ประกอบด้วยข้อคำถาม 13 ข้อ เป็นข้อคำถามทางบวก 4 ข้อ และทางลบ 9 ข้อ

ส่วนที่ 4 โปรแกรมที่ใช้ในการทดลอง คือ ศิลปะบำบัด

โปรแกรมที่ใช้ในการทดลอง คือ ศิลปะบำบัดโดยให้สัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 1.5 ชั่วโมง เวลา รวม 10 สัปดาห์ ซึ่งเป็นกิจกรรมศิลปะบำบัดของนายรัฐ ลอยสงเคราะห์ ที่ใช้ในงานวิจัยเกี่ยวกับการทำศิลปะบำบัดต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้ติดสารเสพติดชาย สถาบันธัญญารักษ์ โดยพัฒนา และศึกษาจากงานวิจัยหนังสือตำราศิลปะบำบัดและแนวทางการช่วยเหลือผู้ป่วยทางจิตเวชรวมทั้งผู้ป่วยที่ติดสารเสพติด และผู้เชี่ยวชาญศิลปะบำบัดตรวจโปรแกรม (พญ.พัชรินทร์ สุคนธาภิรมย์ ณ พัทลุง)⁽²⁰⁾ ผู้วิจัยเป็นผู้ให้ศิลปะบำบัดเองโดยผู้วิจัยผ่านการฝึกอบรมการใช้ศิลปะบำบัดโดยผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะบำบัด ซึ่งแบ่งการทำศิลปะบำบัดเป็น 10 กิจกรรม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้ สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) อธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่ม

ตัวอย่างที่ทำการศึกษาก็ได้แก่ ค่าเฉลี่ย, ร้อยละ, ความถี่, และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติเชิงอนุมาน (inferential statistics) ใช้ทดสอบสมมติฐานโดยใช้ Wilcoxon signed ranks test ในการทดสอบสมมติฐานภายในกลุ่มก่อนทำการทดลองและหลังทำการทดลองและใช้ Mann-Whitney test ในการทดสอบสมมติฐานระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม การทดสอบทางสถิติมีนัยสำคัญที่ระดับ $P < 0.05$

ผลการศึกษา

ข้อมูลส่วนบุคคล

ข้อมูลทั่วไป พบว่าอดีตผู้กระทำความผิดในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมส่วนใหญ่เป็นเพศชาย สถานภาพโสด นับถือศาสนาคริสต์ การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น กระทำความผิดคดีอาชญากรรม ระยะเวลาในการเป็นสมาชิก บ้านพระพรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1 ปี ข้อมูลทั่วไปที่แตกต่างกัน คือ กลุ่มทดลองส่วนใหญ่มีช่วงอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 25 ปี ระยะเวลาที่อยู่ในเรือนจำ 1 - 3 ปี ส่วนกลุ่มควบคุมส่วนใหญ่มีช่วงอายุ 26 - 35 ปี ระยะเวลาที่อยู่ในเรือนจำ 3 - 5 ปี จากข้อมูลดังกล่าวพบว่าทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมส่วนใหญ่มีข้อมูลพื้นฐานทั่วไปไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อมูลคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองและการควบคุมตนเอง (ดังตารางที่ 1 และตารางที่ 2)

ตารางที่ 1. แสดงผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองและการควบคุมตนเองในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง และผลวิเคราะห์ Wilcoxon signed ranks test

	ค่าเฉลี่ย (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)		Wilcoxon signed ranks test	P - value
	ก่อนทดลอง	หลังทดลอง		
การเห็นคุณค่าในตนเอง				
กลุ่มทดลอง	57.09 (24.07)	75.64 (22.80)	-2.944	0.003**
กลุ่มควบคุม	56.36 (17.57)	60.00 (18.38)	-.059	0.953
การควบคุมตนเอง				
กลุ่มทดลอง	37.45 (9.31)	44.73 (10.64)	-2.493	0.013*
กลุ่มควบคุม	40.73 (8.31)	41.10 (9.77)	-.0922	0.357

* $P < 0.05$, ** $P < 0.01$

กลุ่มทดลอง มีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองก่อนและหลังการทดลองเท่ากับ 57.09 (ความถี่เห็นคุณค่าในตนเองระดับปานกลาง) (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 24.07) และ 75.64 (ความถี่เห็นคุณค่าในตนเองระดับสูง) (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 22.8 ตามลำดับ โดยสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.01$) และคะแนนเฉลี่ยการควบคุมตนเองก่อนและหลังการทดลองเท่ากับ 37.45 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 17.57) และ 44.73 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 18.38) ตามลำดับ โดยสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$)

กลุ่มควบคุม มีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองก่อนและหลังการทดลองเท่ากับ 56.36 (ความถี่เห็นคุณค่าในตนเองระดับปานกลาง) (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 17.57) และ 60.00 (ความถี่เห็นคุณค่าในตนเองระดับปานกลาง) (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 18.38) ตามลำดับ โดยสูงขึ้นแต่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และคะแนนเฉลี่ยการควบคุมตนเองก่อนและหลังการทดลองเท่ากับ 40.73 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8.31) และ 41.10 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 9.77) ตามลำดับ โดยสูงขึ้นแต่ไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อดีตผู้กระทำความผิดในกลุ่มทดลองหลังจากได้รับศิลปะบำบัด มีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองและการควบคุมตนเองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$)

ตารางที่ 2. แสดงผลวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของอันดับการเห็นคุณค่าในตนเอง และค่าเฉลี่ยของอันดับการควบคุมตนเองที่แตกต่างกันระหว่างก่อนและหลังการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

	Mean rank	Mann-Whitney test	P - value
การเห็นคุณค่าในตนเอง			
กลุ่มทดลอง (n = 11)	14.32	-2.591	0.01*
กลุ่มควบคุม (n = 10)	7.35		
การควบคุมตนเอง			
กลุ่มทดลอง (n = 11)	13.77	-2.158	0.031*
กลุ่มควบคุม (n = 10)	7.95		

* $P < 0.05$

อภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของศิลปะบำบัดต่อการเพิ่มระดับการเห็นคุณค่าในตนเองและการควบคุมตนเองของอดีตผู้กระทำความผิดในมูลนิธิพันธกิจเรือนจำคริสเตียน โดยกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีอดีตผู้กระทำความผิดกลุ่มละ 11 ราย อดีตผู้กระทำความผิดกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมส่วนใหญ่มีข้อมูลพื้นฐานทั่วไปไม่แตกต่างกัน ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่าอดีตผู้กระทำความผิดกลุ่มทดลองหลังจากได้รับศิลปะบำบัดมีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญ ส่วนกลุ่มควบคุมมีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองก่อนและหลังการทดลองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยก่อนการทำศิลปะบำบัดกลุ่มทดลองมีอดีตผู้กระทำความผิดที่มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองระดับสูงจำนวน 3 ราย หลังจากทำศิลปะบำบัดเพิ่มขึ้นเป็น 7 ราย และไม่มีอดีตผู้กระทำความผิดที่มีความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองระดับต่ำ จากเดิมที่มีจำนวน 2 ราย และกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองหลังการทดลองอยู่ในระดับสูงเมื่อเทียบกับก่อนการทดลองซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง โดยสรุปคือ ศิลปะบำบัดช่วยเพิ่มความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองในอดีตผู้กระทำความผิด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของรัฐ ลอยสงเคราะห์⁽²⁰⁾ ที่ศึกษาผลของศิลปะบำบัดต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้ติดสารเสพติดชาย ที่สถาบันธัญญารักษ์ พบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองหลังจากได้รับศิลปะบำบัดมากกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญ และกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองมากกว่าก่อนได้รับศิลปะบำบัด อย่างมีนัยสำคัญ และ

สุวัชรพร สวอยอารมณ์⁽²¹⁾ ที่ศึกษาผลของศิลปะบำบัดเพื่อเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเองของเยาวชนในศูนย์ฝึกอบรมเด็กและเยาวชน พบว่าภายหลังเข้าร่วมโปรแกรมกิจกรรมศิลปะ กลุ่มทดลองมีคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญ และ Alavinezhad R. และคณะ⁽²²⁾ ที่ศึกษาผลของศิลปะบำบัดต่ออารมณ์โกรธและการเห็นคุณค่าในตนเองในเด็กที่มีพฤติกรรมก้าวร้าว พบว่ากลุ่มทดลองมีระดับความโกรธลดลงและมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ

ผลของศิลปะบำบัดในงานวิจัยชี้ให้เห็นว่าศิลปะบำบัดสำหรับกลุ่มสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองได้ ซึ่งสอดคล้องกับที่ Waller D.⁽¹²⁾ ได้กล่าวไว้ว่า ศิลปะบำบัดสำหรับกลุ่มเปิดโอกาสให้ผู้รับการบำบัดได้สร้างสรรค์งานศิลปะพร้อมกับสมาชิกในกลุ่ม ได้เรียนรู้จากสมาชิกคนอื่นในกลุ่ม จึงมีความเหมาะสมกับบุคคลที่ต้องการการยอมรับ สนับสนุน ฝึกฝนทักษะสังคม ดังนั้นอดีตผู้กระทำความผิดจึงได้ใช้เวลานี้ร่วมกัน โดยใช้ศิลปะเป็นเครื่องมือในการพัฒนาความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง

เมื่อพิจารณาถึงกิจกรรมศิลปะบำบัด กิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองได้เด่นชัดจากการสังเกตของผู้วิจัยผ่านงาน และการบอกเล่าถึงผลงานของผู้เข้าร่วมวิจัย คือ

1. กิจกรรมตกแต่งเสื้อ ที่ได้แสดงความเป็นตัวตนผ่านผลงาน และเกิดความภาคภูมิใจจากงานที่สำเร็จเป็นชิ้นงานที่สามารถใช้สวมใส่ได้จริง

2. กิจกรรมผ้าเช็ดหน้าบาติก ที่ได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ผ่านผลงาน เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ผู้เข้าร่วมส่วนใหญ่ไม่เคยทำ จึงได้ลองผิดลองถูก และเกิดความภาคภูมิใจกับชิ้นงานที่เป็นผลสำเร็จ และนำไปใช้สอยได้

3. กิจกรรมวาดภาพด้วยสีเทียน เป็นการใช้เวลาสำรวจเกี่ยวกับตนเองและทบทวนนึกย้อนความทรงจำความสุขต่าง ๆ ที่มีในชีวิตหรือสิ่งดี ๆ ที่เคยทำแล้วเกิดความภาคภูมิใจในอดีต สิ่งนี้เป็นการเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเองในปัจจุบันให้สูงขึ้น

4. กิจกรรมจัดแสดงผลงาน ทำให้เกิดภาคภูมิใจในตนเองจากผลงานที่ได้ทำมาทั้งหมดของตน และจากการยอมรับชื่นชมผลงานจากผู้อื่นที่เข้าชมการจัดแสดงผลงาน

กิจกรรมทั้ง 10 กิจกรรม ล้วนมีวัตถุประสงค์แตกต่างกันไป และดำเนินขั้นตอนตามกระบวนการทางศิลปะบำบัด แต่กิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างความรู้สึกรู้เห็นคุณค่าในตนเองได้เด่นชัด ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่ได้สื่อถึงความเป็นตัวเอง โดยทำเป็นชิ้นงานที่จับต้องได้ ชิ้นงานนำไปใช้ได้จริง หรือเป็นสิ่งที่ไม่เคยทำ ต้องอาศัยการลองผิดลองถูก และช่วงทำกิจกรรมทุกคนมีโอกาสได้พูดคุยถึงผลงานตนเอง รวมถึงรับชมผลงานและรับฟังผู้อื่น ความสำเร็จของงาน และความตั้งใจในการทำชิ้นงานจึงส่งผลต่อความภาคภูมิใจได้มาก สอดคล้องกับแนวคิดของ Coopersmith อ้างถึงใน ประวีณา ธาดาพรหม⁽²³⁾ ที่กล่าวว่า บุคคลสามารถพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองได้จากการได้กระทำในสิ่งที่สอดคล้องกับค่านิยม และความปรารถนาของตน และจากที่นิภาวรรณ กิริยา⁽²⁴⁾ ได้กล่าวว่า ความรู้สึกรู้เห็นคุณค่าในตนเองพัฒนาได้โดยการทำให้เกิดความรู้สึกมีส่วนร่วม คือ การที่บุคคลมีส่วนร่วมในกลุ่มและได้รับการยอมรับจากสมาชิกในกลุ่มว่าเป็นบุคคลที่มีคุณค่า ความรู้สึกมีความสามารถ คือ บุคคลจะประเมินตนเองไปในทางบวกหากสามารถทำงานได้สำเร็จ ดังนั้นอดีตผู้กระทำความผิดจึงได้รับการพัฒนาความรู้สึกรู้เห็นคุณค่าในตนเองผ่านการเข้าร่วมกิจกรรมศิลปะบำบัด รวมถึงชิ้นงานที่ได้มีโอกาสใช้เวลาสำรวจเกี่ยวกับสิ่งที่ตัวเองมี ความคิด ความมุ่งหวัง ความสุขของตน ซึ่งพบว่าผู้เข้าร่วมวิจัยล้วนมีสิ่งดีที่ให้ระลึกถึงแต่ที่ผ่านมาไม่ค่อยได้ใช้เวลาระลึกถึงหรือกลับไปรู้สึกให้คุณค่ากิจกรรมจึงเป็นตัวช่วยได้เป็นอย่างดี ดังที่ ทวีศักดิ์สิริรัตน์เรขา⁽²⁵⁾ ได้กล่าวว่า ศิลปะเป็นสื่อในการแสดงออกถึงอารมณ์ ความรู้สึก ความขัดแย้ง และความต้องการ ที่ซ่อนเร้นอยู่ภายในส่วนลึกของจิตใจ ดังนั้นอดีตผู้กระทำ

ความผิดจึงสามารถเปลี่ยนแปลง และมีพัฒนาการในทางบวกด้วยตัวเองผ่านกระบวนการทางศิลปะ ดังที่ The British Association of Art Therapists⁽²⁶⁾ ได้กล่าวไว้

สำหรับการควบคุมตนเอง จากผลการศึกษาพบว่าอดีตผู้กระทำความผิดในกลุ่มทดลองหลังจากได้รับศิลปะบำบัดมีคะแนนเฉลี่ยการควบคุมตนเองสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญ ขณะที่ไม่พบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยการควบคุมตนเองก่อนและหลังการทดลองในกลุ่มควบคุม เมื่อพิจารณาถึงกิจกรรมศิลปะบำบัด สิ่งที่ช่วยเสริมสร้างการควบคุมตนเอง คือ การทำตามกฎเกณฑ์เบื้องต้นของกลุ่ม ซึ่งได้แก่ การรับผิดชอบชิ้นงานของตนเองไม่รบกวนผู้อื่นขณะทำชิ้นงาน ตรงเวลา ให้เกียรติสมาชิกและผู้นำกลุ่ม ช่วยเตรียมสถานที่ก่อนการทำกิจกรรม ทำความสะอาดห้องหลังการใช้งาน ซึ่งตลอดกิจกรรมผู้วิจัยได้บอกถึงกฎเกณฑ์แก่ผู้เข้าร่วมกิจกรรม และคอยสังเกตพฤติกรรมตลอดกิจกรรมเสร็จสิ้น ซึ่งการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มช่วยในการฝึกฝน พัฒนาการควบคุมตนเอง ตรงตามหลักการที่ Liebmann M.⁽¹³⁾ อ้างถึงใน ภาวดี กำภู ณ อยุธยา⁽²⁷⁾ กล่าวว่า การใช้ศิลปะบำบัดสำหรับกลุ่มควรมีการกำหนดกฎเพื่อที่จะให้สมาชิกกลุ่มได้ทราบถึง วัตถุประสงค์และพฤติกรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ ซึ่งอาจเป็นกฎทั่วไปของการทำงานเป็นกลุ่ม เช่น ไม่รบกวนผู้อื่นเวลาทำงาน เคารพสิทธิของผู้อื่น การตรงต่อเวลา การใช้วาจาที่สุภาพ รวมไปถึงการพัก การเข้าห้องน้ำ การดื่มน้ำ ซึ่งเป็นการฝึกควบคุมอารมณ์ พฤติกรรม และความต้องการของตนเองในการกระทำ เป็นการควบคุมตนเองตามที่ Skinner BF.⁽²⁸⁾ ได้ให้ความหมายไว้

กิจกรรมที่ช่วยพัฒนาการควบคุมตนเองได้เด่นชัดจากการสังเกตของผู้วิจัย คือ

1. กิจกรรมงานปั้น เพราะเป็นกิจกรรมที่มีหลายขั้นตอน ต้องลองผิดลองถูกในการผสมแป้ง และผสมสีและใช้ระยะเวลาในการปั้นแป้งจนแป้งแข็งตัวเป็นชิ้นงาน
2. กิจกรรมผ้าเช็ดหน้าบาติก มีหลายขั้นตอน และอดทนรอในการย้อมให้สีติดผ้า และหากสีย้อมไม่ติดต้องย้อมสีใหม่ ใช้เวลา ความอดทนและการรอคอย
3. กิจกรรมภาพ Mural เป็นการทำงานศิลปะร่วมกันเป็น 1 ผลงานชิ้นใหญ่ ดังนั้นสมาชิกแต่ละคนต้องทำงานร่วมกับผู้อื่นในกลุ่ม มีการพูดคุยกัน การออกความคิดเห็น การรับฟังผู้อื่น ฝึกความสามารถในการจัดการปัญหาเฉพาะหน้า และการเคารพซึ่งกันและกัน

ดังที่กล่าวมาแล้วในช่วงต้นว่า กิจกรรมทั้ง 10 กิจกรรม ล้วนมีวัตถุประสงค์แตกต่างกันไป และดำเนินขั้นตอนตามกระบวนการทางศิลปะบำบัด แต่กิจกรรมที่ช่วยพัฒนาการควบคุมตนเองได้เด่นชัด ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมที่มีหลายขั้นตอน มีความซับซ้อน เจอบัญญาเฉพาะหน้า ส่งผลให้บุคคลต้องจัดการควบคุมอารมณ์ และพฤติกรรมแสดงออกของตนเอง รวมถึงได้รับรู้ตนเองและผู้อื่นผ่านการตอบสนองต่อเหตุการณ์และการกระทำ ซึ่งสอดคล้องกับ Rosenbaum M.⁽²⁹⁾ ที่ให้แนวคิดว่าลักษณะของบุคคลที่มีการควบคุมตนเอง คือ มีความอดทนอดกลั้นในการรอคอยผลที่จะเกิดขึ้นได้ (delay immediate gratification) และมีการรับรู้ความสามารถของตนในการควบคุมตนเอง (self-efficacy) และจากที่ สมโภชน์ เขียมสุภาษิต⁽³⁰⁾ ได้อธิบายถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการควบคุมตนเอง คือ ความรู้สึกแห่งตน (sense of self) ว่าบุคคลสามารถทำในสิ่งที่ปรารถนาได้หรือไม่ ซึ่งความเชื่อดังกล่าวมีผลต่อการควบคุมตนเองโดยตรงและความรู้สึกแห่งปรารถนา (sense of will) เป็นความรู้สึกที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของการกระทำ นั่นคือเมื่อบุคคลมีความเชื่อว่าสามารถทำได้ สิ่งที่จะทำให้บุคคลนั้นกระตือรือร้นกับความรู้สึกแห่งปรารถนา ความปรารถนาสามารถทำให้เกิดขึ้นได้โดยผ่านการสร้างแรงจูงใจภายใน ซึ่งแรงจูงใจภายในเพิ่มขึ้นได้เมื่อบุคคลรับรู้ความสำเร็จต่างๆ ที่ได้กำหนดด้วยตนเอง และการรับรู้ความสามารถของตนเอง (self-efficacy) เป็นความเชื่อในความสามารถของตนเองที่จะจัดการและดำเนินการกระทำพฤติกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ เมื่อบุคคลมีการรับรู้ความสามารถของตนเองในการกระทำพฤติกรรมใดแล้วจะส่งผลให้บุคคลนั้นมีการกระทำหรือปฏิบัติพฤติกรรมนั้น ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาการควบคุมตนเองของอดีตผู้กระทำความผิด

อย่างไรก็ตามเนื่องจากพื้นฐานคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองของอดีตผู้กระทำความผิดอยู่ในระดับปานกลาง โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นการเพิ่มคะแนนความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองอาจทำได้ไม่ง่าย ส่วนการส่งเสริมการควบคุมตนเองนั้นเป็นสิ่งที่อาจต้องทำต่อเนื่องอย่างค่อยเป็นค่อยไปและใช้เวลานาน ซึ่งจากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่ากิจกรรมของมูลนิธิสามารถช่วยส่งเสริมด้านการเห็นคุณค่าในตนเองและการควบคุมตนเองได้ระดับหนึ่ง ส่วนกิจกรรมศิลปะบำบัดช่วยเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเองและการควบคุมตนเองให้มากขึ้นอีกได้

จากเหตุผลสนับสนุนที่ผู้วิจัยอภิปรายมาข้างต้นสรุปได้ว่า การเห็นคุณค่าในตนเองและการควบคุมตนเองเป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาให้ดีขึ้นได้ และอดีตผู้กระทำความผิดมีการเพิ่มระดับการเห็นคุณค่าในตนเองและการควบคุมตนเองผ่านการทำกิจกรรมศิลปะบำบัด

ข้อจำกัดการศึกษาวิจัยพบว่าการศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาเฉพาะอดีตผู้กระทำความผิดในมูลนิธิพันธกิจเรือนจำคริสเตียน จึงไม่สามารถนำไปใช้เป็นตัวแทนของอดีตผู้กระทำความผิดโดยทั้งหมดได้ และจากการดำเนินกิจกรรมตามโปรแกรมศิลปะบำบัดของผู้วิจัย มีการเปลี่ยนแปลงที่ไม่ตรงตามโปรแกรม คือ บางสัปดาห์ผู้เข้าร่วมวิจัยในกลุ่มทดลองบางคนติดธุระไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ ผู้วิจัยเลยรวบรวมผู้เข้าร่วมวิจัยที่ขาดกิจกรรมมาทำกิจกรรมอีกครั้งเพื่อให้ผู้เข้าร่วมแต่ละคนทำกิจกรรมให้ได้อย่างน้อย 6 กิจกรรมตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และเนื่องจากในเดือนธันวาคมทางมูลนิธิจัดกิจกรรมพิเศษ ที่ผู้เข้าร่วมวิจัยทั้งในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมต้องเข้าร่วมทำกิจกรรม ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลื่อนกิจกรรมที่ 10 คือ การจัดแสดงผลงานออกไปเป็นเวลาอีก 4 สัปดาห์ ทำให้กิจกรรมดำเนินการล่าช้าเป็นเวลา 1 เดือนจากที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการสื่อสารกับเจ้าหน้าที่มูลนิธิ และผู้เข้าร่วมกิจกรรมอย่างชัดเจนและคงวัตถุประสงค์ของแต่ละกิจกรรมไว้ตามที่กำหนดเพื่อลดตัวแปรที่อาจเป็นสาเหตุให้ผลการวิจัยคลาดเคลื่อน ข้อเสนอแนะการนำไปใช้ สำหรับการจัดกิจกรรมแก่อดีตผู้กระทำความผิดเพื่อบำบัดฟื้นฟูอาชีพการงานศิลปะบำบัดไปเป็นหนึ่งในกิจกรรมของหน่วยงาน ซึ่งผู้นำกิจกรรมควรมีความเข้าใจหลักการ กระบวนการของศิลปะบำบัด รวมถึงเข้าใจลักษณะกลุ่มคนผู้เข้าร่วม แล้วเลือกกิจกรรมที่เหมาะสม สอดคล้องตรงตามเป้าหมาย

สรุป

ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่าอดีตผู้กระทำความผิดในกลุ่มทดลองหลังจากได้รับศิลปะบำบัดมีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองและการควบคุมตนเองเพิ่มสูงขึ้นกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญ สรุปได้ว่า การเห็นคุณค่าในตนเองและการควบคุมตนเองเป็นสิ่งที่สามารถพัฒนาให้ดีขึ้นได้ และอดีตผู้กระทำความผิดมีการเพิ่มระดับการเห็นคุณค่าในตนเองและการควบคุมตนเองผ่านการทำกิจกรรมศิลปะบำบัด

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณขอกราบขอบพระคุณ มูลนิธิพันธกิจเรือนจำคริสเตียนที่เอื้อเฟื้อสถานที่ในการเก็บข้อมูล รวมถึงเจ้าของแบบสอบถามทุกท่านที่อนุญาตให้ใช้แบบสอบถามในการทำวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

1. กรมราชทัณฑ์ สถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ทั่วประเทศ ปี พ.ศ. 2559 [อินเทอร์เน็ต]. 2559 [เข้าถึงเมื่อ 12 ม.ค. 2560]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.correct.go.th>.
2. ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธ์. การศึกษาแนวทางและความเป็นไปได้ในการนำมาตรการลงโทษระดับกลางมาใช้ เพื่อเป็นมาตรการทางเลือกแทนการจำคุกในการลงโทษผู้กระทำผิดในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ; 2551.
3. สรณันท์ สรณาคมน. มาตรการทางกฎหมายในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิด: ศึกษากรณีการควบคุมตัวไว้ในค่ายทหาร [วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2553.
4. สำนักงานกิจการยุติธรรม กระทรวงยุติธรรม. การประชุมทางวิชาการระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรม ครั้งที่ 1 เรื่อง กระบวนทัศน์ใหม่ของกระบวนการยุติธรรมในการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด. วันที่ 17-18 กรกฎาคม 2546 ศูนย์การประชุมอิมแพ็ค เมืองทองธานี. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการยุติธรรม; 2547
5. มูลนิธิพันธกิจเรือนจำคริสเตียน [อินเทอร์เน็ต]. 2559 [เข้าถึงเมื่อ 2 ม.ค. 2560]. เข้าถึงได้จาก: www.cpmf.or.th.
6. ชาญคนิต กฤตยา สุริยะมณี. ทฤษฎีอาชญาวิทยา ร่วมสมัยกับการวิจัยทางด้านอาชญาวิทยาในปัจจุบัน. พิมพ์ครั้งที่ 2. นนทบุรี: หินทรายการพิมพ์; 2555.
7. จิรายุ เลิศเจริญวนิช. อิทธิพลของการควบคุมตนเองและการวางกรอบการตัดสินใจต่อเจตนาและพฤติกรรมเพื่อส่วนรวมในภาวะยุ่งยากสองด้านทางสังคม [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2557.
8. Tangney JP, Baumeister RF, Boone AL. High self-control predicts good adjustment, less pathology, better grades, and interpersonal success. *J Pers* 2004;72:271-324.
9. หงษ์ฟ้า อีรวงศ์บุญกุล. การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองและทักษะทางสังคมสำหรับนักศึกษาการศึกษานอกโรงเรียน [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุขุฎีบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2556.
10. Rosenberg M. Society and the adolescent self-image. New Jersey: Princeton University Press; 1965.
11. Coopersmith, S. Self-esteem Interventions manual. Palo Alto: Consulting Psychologists Press, Inc; 1981.
12. Waller D. Group interactive art therapy. London: Routledge; 1993.
13. Liebmann M. Art therapy for groups. New York: Brunner-Routledge; 2004.
14. The British Association of Art Therapists [Internet]. 2007 [cited 2017 Dec 12]. Available from: <http://www.baat.org>.
15. กลุ่มงานพัฒนาระบบด้านทัณฑวิทยา สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานราชทัณฑ์. งานราชทัณฑ์เปรียบเทียบ: มาตรการในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง. รายงานการศึกษาวิจัย 2548. หน้า 4-11, 6-8.
16. ประธาน วัฒนาวาณิชย์. การปฏิรูประบบการลงโทษแนวทางสหวิทยาการโดยเน้นทางด้านอาชญาวิทยา. บทบัณฑิตย เล่ม 54, ตอน 4, 2541. หน้า 11-12.
17. American Art Therapy Association. Art therapy [Internet]. 2017 [cited 2017 Jan 15]. Available from: <http://www.arttherapy.org>.
18. พริ้มเพรา ดิษยวาณิช. การวาดภาพเพื่อการประเมินการรักษา. เชียงใหม่: โรงพิมพ์แสงศิลป์; 2554.
19. สุรางค์รัตน์ คงศรี. ความสัมพันธ์ระหว่างการสื่อสารทางเพศและการเห็นคุณค่าในตนเองต่อความพึงพอใจทางเพศของผู้หญิงที่สมรสแล้วในวัยผู้ใหญ่ตอนต้น [วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2547.
20. รัฐ ลอยสงเคราะห์. ผลของศิลปะบำบัดต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้ติดสารเสพติดชาย ที่สถาบันธัญญารักษ์. [วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2552.
21. สุวัชรพร สวยอารมณ์. ผลของกิจกรรมศิลปะเพื่อเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเองของเยาวชนในศูนย์ฝึกและอบรมเด็กและเยาวชน [วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์

- มหาวิทยาลัย]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล; 2552.
22. Alavinezhad R, Mousavi M, Sohrabi N. Effects of art therapy on anger and self-esteem in aggressive children. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 2014;113:111-7.
23. ประวีณา ธาดาพรหม. ภาพลักษณ์ทางร่างกาย และการเห็นคุณค่าในตนเองของวัยรุ่นที่มีน้ำหนัก เกินมาตรฐาน [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2550.
24. นิภาวรรณ กิริยา. การเปรียบเทียบการเห็นคุณค่าในตนเองของสตรีโสดและสตรีที่สมรสแล้วที่มีอายุ 30 ปีขึ้นไปในเขตกรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2534.
25. ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา, สมจิตร ไกรศรี. โปรแกรมศิลปกรรมบำบัดสถาบันราชานุกูล. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว; 2550.
26. The British Association of Art Therapists [Internet]. 2007. [cited 12 December 2017]. Available from: <http://www.baat.org>
27. ภาวดี กำภู ณ อยุธยา. ผลของศิลปะบำบัดสำหรับกลุ่มต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของเด็กอายุ 9 - 11 ปี [วิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิต] กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2550.
28. Skinner BF. *Science and human behavior*. New York: The Free Press; 1953.
29. Rosenbaum M. A schedule for assessing self-control behaviors: Preliminary findings. *Behavior Therapy* 1980;11:109-21.
30. สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. *ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2556.